

प्रति

१. मा.प्राचार्य, जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, (सर्व)
२. शिक्षणाधिकारी (माध्यमिक/प्राथमिक) जि.प. (सर्व)
३. प्रशासन अधिकारी, मनपा/न.पा. (सर्व)

विषय:- शिक्षक व अधिकारी/कर्मचारी यांच्यासाठी पुस्तक परीक्षण स्पर्धांचे आयोजन करणेबाबत.

संदर्भ : १. राष्ट्रीय शिक्षण धोरण -२०२०.

२. राज्य अभ्यासक्रम आराखडा- २०२४.

३. शासन निर्णय क्र. संकीर्ण २०२४/प्र.क्र.१०/एसडी-६ मंत्रालय, मुंबई दि. १५ मार्च २०२४ (SQAAF)

४. मा.संचालक, राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद महाराष्ट्र, पुणे यांचे पत्र साव्यापि/राशैसंवप/शिक्षक स्पर्धा /२०२५ -२६ दि.१०/१०/२०२५

उपरोक्त संदर्भीय विषयान्वये, जिल्ह्यातील राज्य मंडळाच्या अधिनस्त असणाऱ्या सर्व शासकीय, स्थानिक स्वराज्य संस्था, अनुदानित, अंशतः अनुदानित प्राथमिक, माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शाळांमधील शिक्षक, शिक्षकेतर कर्मचारी, DIET मधील अधिकारी, कर्मचारी तसेच शिक्षण विभागाच्या पर्यवेक्षीय यंत्रणेतील अधिकारी, कर्मचारी यांच्यामध्ये शैक्षणिक, प्रशासकीय कौशल्य वृद्धिंगत करणे, त्यांच्यात समन्वय, सहकार्य व स्पर्धात्मकतेची भावना निर्माण करणे तसेच त्यांच्या डिजिटल, भाषिक व सादरीकरण कौशल्यांना चालना देण्याच्या उद्देशाने तालुका, जिल्हा व राज्य स्तरावर विविध स्पर्धांचे आयोजन शैक्षणिक वर्ष २०२५-२६ पासून करण्यात येत आहे. या स्पर्धांच्या आयोजनासाठी निकष आणि नियमावली तयार करण्यात आली आहे. सदर स्पर्धा ह्या एकूण ४२ विषयांवर आधारित असणार आहेत. नमूद स्पर्धांचे निकष व नियमावली बाबतची सविस्तर माहिती शिक्षक व अधिकारी/कर्मचारी स्पर्धा मार्गदर्शिका ह्या पुस्तिकेत देण्यात आलेली आहे. शिक्षक, अधिकारी व कर्मचारी यांनी सदर पुस्तिकेत देण्यात आलेल्या मार्गदर्शक सूचनांचे काळजीपूर्वक अवलोकन करावे. सदर पुस्तिका ही राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे ह्या संस्थेच्या www.maa.ac.in ह्या संकेतस्थळावर उपयुक्त या टॅबवर उपलब्ध करून देण्यात आलेली आहे.

वरील नियोजनानुसार सन २०२५-२६ वर्षापासून एकूण ४२ स्पर्धांचे आयोजन राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद महाराष्ट्र, पुणे यांच्या निर्देशानुसार राज्यातील सर्व DIET कडून आयोजित करण्यात येणार आहे. याबाबत संबंधित DIET कडून मार्गदर्शक सूचना पत्र दिले जाणार आहे. त्यानुसार तालुकास्तरावर स्पर्धांचे आयोजन करावयाचे आहे.

वरील ४२ स्पर्धांपैकी पुस्तक परीक्षण स्पर्धेचे राज्यस्तरीय आयोजनाची जबाबदारी जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, बुलडाणा यांचेकडे देण्यात आलेली आहे. त्यानुसार पुस्तक परीक्षण स्पर्धा आयोजनाबाबतच्या सूचना खालील प्रमाणे आहेत.

पुस्तक परीक्षण स्पर्धेविषयी-

संदर्भ क्र.४ च्या पत्रानुसार नोव्हेंबर महिन्याच्या चौथ्या शुक्रवार म्हणजेच २८ नोव्हेंबर २०२५ पर्यंत प्रत्येक तालुका स्तरावर स्पर्धा नियोजित आहे. त्यासाठी खालीलप्रमाणे कार्यवाही करावी. पुस्तक परीक्षण स्पर्धा एकूण चार माध्यमात घेण्यात येईल. (मराठी, हिंदी, इंग्रजी)

१. स्पर्धकरिता नाव नोंदणीसाठी राज्यस्तरावरून केंद्रप्रमुख यांना लिंक देण्यात येईल.

२. केंद्रप्रमुख यांनी प्रत्येक केंद्रातून एका शिक्षकाचे नांव स्पर्धेसाठी लिंकवर नोंदवावे.

३. प्रत्येक स्पर्धेत केंद्रातील किमान एका शिक्षकाने सहभागी होणेसाठी प्रोत्साहित करण्यात यावे.

४. स्पर्धानिहाय सहभागी होणा-या कर्मचा-यांची/ शिक्षकांची लेखी संमती घ्यावी व स्पर्धेवेळी आयोजकांकडे सादर करावी

५. केवळ केंद्रप्रमुख यांना लिंक पाठविली जाईल व केंद्रप्रमुख यांनी स्वतः शिक्षकांची क्षमता, कौशल्य पाहून नामनिर्देशन करावे.
६. दि. ३० ऑक्टोबर, २०२५ पर्यंत केंद्रप्रमुख यांनी शिक्षकांची माहिती भरण्याची प्रक्रिया पूर्ण करावी,
७. या स्पर्धांची तयारी करण्यासाठी कोणत्याही प्रकारची सुट्टी घेता येणार नाही तसेच शिक्षकांच्या सहभागामुळे अध्ययन अध्यापनाचे नुकसान होणार नाही याची दक्षता घ्यावी,
८. तालुकास्तरीय स्पर्धांची जबाबदारी ही गटशिक्षणाधिकारी यांची राहिल गटशिक्षणाधिकारी यांनी तालुकास्तरीय समितीच्या मदतीने तालुकास्तरीय स्पर्धा विहित वेळेत व निष्पक्षपातीपणे पार पाडाव्यात याची सर्वस्वी जबाबदारी आपणावर राहिल.
९. तालुकास्तरीय स्पर्धेसाठी योग्य परीक्षकांची नावे अंतिम करून DIET कडे बायोडाटासह दिनांक ३०/१०/२०२५ पर्यंत पाठवावी, तसेच स्पर्धेचे ठिकाणही कळवावे. प्रत्येक स्पर्धेसाठी तीन परीक्षकांची निवड करण्यात यावी. परीक्षकांसाठी SCERT. पुणे यांचेकडून निधी प्राप्त झाल्यास स्पर्धेच्या दिवसासाठी निर्धारित मानधन देण्यात येईल पुस्तक परीक्षण स्पर्धेसाठी ठिकाण निश्चित करून स्पर्धकांना आपला वैयक्तीक LAPTOP सोबत घेऊन येण्यास आदेशित करण्यात यावे.

तालुकास्तरीय मूल्यांकन/आयोजन समिती-

अ.क्र.	सदस्यांचे नाव	समितीतील पद
०१	गटशिक्षणाधिकारी	अध्यक्ष
०२	अधिव्याख्याता (DIET) तथा संपर्क अधिकारी	सदस्य
०३	तंत्रस्नेही केंद्रप्रमुख-01	सदस्य
०४	तंत्रस्नेही शिक्षक-01	सदस्य
०५	विस्तार अधिकारी (शिक्षण)	सदस्य सचिव

विभागस्तरीय स्पर्धा मूल्यांकन/आयोजन समिती —

अ.क्र.	सदस्यांचे नाव	समितीतील पद
०१	प्राचार्य,जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था,संबंधित विभागीय DIET	पदसिद्ध अध्यक्ष
०२	पुस्तक परीक्षण स्पर्धा प्रमुख DIET,संबंधित विभागातील DIET-१	सदस्य
०३	पुस्तक परीक्षण स्पर्धा प्रमुख DIET,संबंधित विभागातील DIET-२	सदस्य
०४	पुस्तक परीक्षण स्पर्धा प्रमुख DIET,संबंधित विभागातील DIET-३	सदस्य
०५	तंत्रस्नेही शिक्षक,संबंधित विभाग	सदस्य
०६	तंत्रस्नेही शिक्षक,संबंधित विभाग	सदस्य
०७	स्पर्धा प्रमुख DIET,संबंधित विभागीय DIET	सदस्य सचिव

राज्यस्तरीय स्पर्धा मूल्यांकन/आयोजन समिती- (आयोजक जिल्हा बुलढाणा)

अ.क्र.	सदस्यांचे नाव	समितीतील पद
०१	प्राचार्य,जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था,बुलढाणा	अध्यक्ष
०२	शिक्षणाधिकारी (प्राथमिक),बुलढाणा	सदस्य
०३	शिक्षणाधिकारी (माध्यमिक),बुलढाणा	सदस्य
०४	गटशिक्षणाधिकारी,बुलढाणा	सदस्य
०५	तंत्रस्नेही शिक्षक,- १ बुलढाणा	सदस्य
०६	तंत्रस्नेही शिक्षक,- २ बुलढाणा	सदस्य
०७	वरिष्ठ अधिव्याख्याता,DIET बुलढाणा	सदस्य सचिव

वरील प्रमाणे समितीचे गठन करून बैठकीत स्पर्धेविषयी माहिती द्यावी. तालुकास्तरीय स्पर्धा गटशिक्षणाधिकारी यांनी तर विभागस्तर व राज्यस्तर स्पर्धांचे आयोजन संबंधित जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था यांनी राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद,महाराष्ट्र पुणे यांच्या मार्फत देण्यात आलेल्या मार्गदर्शक सूचनाप्रमाणे करावे.आवश्यकतेनुसार वरीष्ठ कार्यालयाचे मार्गदर्शन घेण्यात यावे.

पुस्तक परीक्षण स्पर्धा नियोजन —

अ.क्र.	वार व दिनांक	स्पर्धेचे नांव	आयोजक जिल्हा	नोव्हेंबर तालूकास्तर	डिसेंबर विभागस्तर	जानेवारी राज्यस्तर
1	2	3	4	5	6	7
१	चौथा शुक्रवार	पुस्तक परीक्षण स्पर्धा	बुलढाणा	नोव्हेंबर अखेर पर्यंत कॉलम २ मधील दिवसांपर्यंत पूर्ण करावयाचे कामकाज (प्रत्येक स्पर्धेतील ०१ विजेता निवडणे)	डिसेंबर अखेरपर्यंत कॉलम २ मधील दिवसांपर्यंत पूर्ण करावयाचे कामकाज (प्रत्येक स्पर्धेतील ०५ विजेता निवडणे)	जानेवारी अखेरपर्यंत कॉलम २ मधील दिवसांपर्यंत पूर्ण करावयाचे कामकाज (प्रत्येक स्पर्धेतील १० विजेता निवडणे)

तालूकास्तर/विभाग स्तरीय स्पर्धेच्या आयोजनाबाबत-

1. तालूका/विभाग स्तरीय स्पर्धेच्या आयोजनाची जबाबदारी संबंधित तालूक्याचे गटशिक्षणाधिकारी /प्राचार्य संबंधित विभागीय डायट यांची राहिल.
2. स्पर्धेच्या स्तराप्रमाणे नियोजनाकरीता जिल्ह्यातील व विभागातील विस्तार अधिकारी,केंद्रप्रमुख, विषय साधन व्यक्ती यांना जबाबदारीचे वाटप करावे.
3. स्पर्धेकरीता स्थळ निश्चिती करून सक्षम परिक्षकाची निवड करून विहीत कालावधीत स्पर्धा पार पाडाव्यात व प्रत्येक स्पर्धेतील अंतिम विजेत्यांची नावे यादी तयार करून तालूक्याने संबंधित डायटकडे व विभागाने डायट,बुलढाणा यांचेकडे सोबत दिलेल्या ईमेलवर पाठवावे Email id- diet.bul@gmail.com
4. तालूकास्तरीय व विभागस्तरीय स्पर्धांचे आयोजन समितीने संपूर्ण सनित्रण करावे.आयोजनात सहभागी सर्वांनी मार्गदर्शक पुस्तिका व त्यातील नियमावलीचे काळजीपूर्वक वाचन करावे.
5. परीक्षकांची नोंद अंतिम करून स्पर्धा स्थळ निश्चित करून परीक्षकांच्या बायोडाटासह ही माहिती दिनांक 30.10.2025 पर्यंत तालूक्याने संबंधित जिल्ह्याच्या डायट कार्यालयास व विभागाने डायट,बुलढाणा यांना पाठवावे.
6. तालूका व विभागस्तरीय स्पर्धा संदर्भीय पत्रातील वेळापत्रकानुसार पार पाडाव्यात.
वरील नियोजनामध्ये काही कारणास्तव बदल झाल्यास SCERT/स्थानिक DIET मार्फत कळविण्यात येईल. त्यानुसार कार्यवाही विहीत वेळेत करावी.

स्पर्धेचे ठिकाण —

1. तालूकास्तरीय स्पर्धा — संबंधित गटशिक्षणाधिकारी यांचे मार्फत कळविण्यात येईल
2. विभागस्तरीय स्पर्धा - संबंधित विभागस्तरीय DIET मार्फत कळविण्यात येईल
3. राज्यस्तरीय स्पर्धा — जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था,बुलढाणा

सोबत — 1. मा.संचालक,SCERT, यांचे संदर्भीय पत्र
2. पुस्तक परीक्षण स्पर्धेची नियमावली

(डॉ.जे.ओं.भटकर)

प्राचार्य,

जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था,
बुलढाणा

प्रतिलिपी-

१. मा.संचालक,राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद,महाराष्ट्र पुणे यांना माहितीस्तव सविनय सादर.
2. मा.शिक्षण उपसंचालक,सर्व विभाग,महाराष्ट्र राज्य यांना माहितीस्तव सविनय सादर.

५) पुस्तक परीक्षण

प्रस्तावना :

आजच्या युगात डिजिटल क्रांतीने आपल्या जीवनात मोठे बदल घडवून आणले आहेत या बदलांचा सर्वात मोठा परिणाम म्हणजे मुले पुस्तकांपासून दूर जात आहेत. स्मार्ट फोन, टॅबलेट आणि इतर इलेक्ट्रॉनिक उपकरणांनी मुलांचे मन वेधून घेतले आहे, यामुळे मुले पुस्तके वाचण्याऐवजी गेम्स खेळणे, व्हिडिओ पाहणे याकरिता समाजमाध्यमांवर (Social Media) वेळ घालविणे पसंत करतात. यासाठी अनेक घटक जबाबदार आहेत. त्यात पालकांची उदासिनता, शालेय अभ्यासक्रमातील बदल इत्यादी, तसेच शालेय अभ्यासक्रमातसुद्धा पुस्तकांऐवजी इतर माध्यमांचा अधिक वापर होत असल्याने मुले पुस्तकांपासून दूर जात आहेत.

शालेय वातावरणातील बदल :

शाळेतसुद्धा डिजिटल तंत्रज्ञानाचा अत्याधिक वापर वाढल्याने मुले वाचनापासून दूर जात आहेत. विद्यार्थ्यांच्या वाचनसंस्कृतीबाबत परिणाम करणारा मुख्य घटक म्हणजे, विद्यार्थ्यांसमोर सर्वात मोठा आदर्श असणार आहेत त्यांचे शिक्षक. आजच्या या काळात सगळे डिजिटल तंत्रज्ञानाच्या इतके आहारी गेले आहेत की, मुलांसमोर पुस्तक वाचणारे कोणी राहिलेच नाही. मुलांना जर एखादी सवय लावायची असेल, तर त्यांच्या समोर ती गोष्ट वारंवार घडावी व ती त्यांच्यासाठी किती महत्त्वाची आणि उपयोगी आहे हे समजायला हवे. म्हणूनच मुलांना जर पुस्तक वाचनाची सवय लावायची असेल, तर मुलांसमोरील सर्वात मोठा आदर्श शिक्षक असतील. त्यामुळे स्वतः शिक्षक ज्या वेळी मुलांसमोर पुस्तके वाचतील, त्या वेळी मुले पुस्तकांकडे वळतील.

म्हणून राज्य शासनाने पुस्तक परीक्षण हा ध्येयदर्शी उपक्रम समोर आणला आहे. या उपक्रमाच्या माध्यमातून शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी आणि पर्यवेक्षीय यंत्रणेतील कर्मचारी व अधिकारी यांनी अधिकाधिक पुस्तके वाचून त्यावर चिकित्सक पद्धतीने विचार करावा.

उद्देश :

- १) शिक्षक व मुलांमध्ये वाचनाची सवय वृद्धिंगत करून मुले चिकित्सक बनावी व डिजिटल साधनांपासून दूर जावीत.
- २) एकविसाव्या शतकाच्या कौशल्यातील चिकित्सक विचार कौशल्य विकसित करावयाचे असेल, तर वाचन हा खूप प्रभावी उपाय आणि त्यासाठी सर्वप्रथम शिक्षकांनी उत्कृष्ट वाचक असावे.
- ३) लोप पावत चाललेली वाचनसंस्कृती पुन्हा जिवंत करण्यासाठी सदर उपक्रम गरजेचा आहे.
- ४) शिक्षक-विद्यार्थी आंतरक्रिया वाचनसंस्कृतीतून वाढीस लागणे.

पुस्तक परीक्षण ही स्पर्धा महाराष्ट्र राज्यातील सर्व शिक्षक, शिक्षकेतर कर्मचारी आणि सर्व पर्यवेक्षीय यंत्रणेतील अधिकारी यांच्यासाठी आयोजित केली जाणार आहे. सदर स्पर्धा केंद्र स्तर, तालुका स्तर, जिल्हा स्तर व राज्य स्तर या स्तरांवर आयोजित करण्यात येईल.

स्पर्धेसाठीचे नियम :

- पुस्तक परीक्षणासाठी किमान १०० पृष्ठ संख्या असलेले पुस्तक असावे.
- स्पर्धा आयोजन करणारे पुस्तक उपलब्ध करून देतील.
- प्रत्यक्ष नियंत्रित वातावरणातच स्पर्धा होईल.
- स्पर्धेमध्ये AI चा उपयोग करता येणार नाही, निदर्शनास आल्यास प्रवेश बाद ठरवला जाईल.
- मोबाइल, इंटरनेट किंवा तंत्रज्ञानाचा उपयोग प्रत्यक्ष स्पर्धेमध्ये करता येणार नाही.
- पुस्तक परीक्षणासाठीचे पुस्तक ऐनवेळी देण्यात येईल.
- वेळेचे बंधन पाळावे लागेल.
- परीक्षणासाठी संपूर्ण दिवसभराची वेळ देण्यात येईल.
- केंद्र स्तरावरील स्पर्धा केंद्रांतर्गत होईल.

केंद्र स्तरावरील स्पर्धेचे निकष व जबाबदाऱ्या :

- केंद्रस्तरावरील स्पर्धा घेण्याची संपूर्ण जबाबदारी केंद्रप्रमुखांची राहिल.
- परीक्षक हे परीक्षणाविषयी जाण असणारे व केंद्राबाहेरील असतील.
- परीक्षणात कुठल्याही तंत्रज्ञानाचा उपयोग चालणार नाही (AI, Net, Google Chrome इ.)
- वेळेचे बंधन पाळण्यात यावे.
- एकाच दिवसात वाचन, परीक्षण व सादरीकरण करावे लागेल.
- अंतिम केलेल्या पुस्तकांतून लॉटरी पद्धतीने पुस्तक देण्यात येईल.
- केंद्रस्तरीय स्पर्धेमध्ये तीन बक्षिसे देण्यात येतील. त्यापैकी तालुकास्तरीय स्पर्धेसाठी प्रत्येक केंद्रातून प्रथम क्रमांकाचा एकच स्पर्धक निवडला जाईल.
- तीनही परीक्षकांच्या दिलेल्या गुणांच्या सरासरी गुणांमधून क्रमांक निवडण्यात येईल.
- केंद्रात प्रत्यक्ष स्पर्धा घेऊनच विजेता निवडण्यात यावा.
- स्पर्धेपूर्वी स्पर्धकांना स्पर्धेचे निकष, नियम व अटी समजावून देण्यात याव्यात.
- पुस्तक परीक्षणासाठीचे पुस्तक स्पर्धकांना परीक्षकांसमोर देण्यात यावे.
- पुस्तक परीक्षणासाठी नियोजित स्थळी स्पर्धकाने प्रत्यक्ष उपस्थित राहून परीक्षण करणे आवश्यक राहिल.

- पुस्तकांमध्ये विविधता असावी. (उदा. कथा, कादंबरी, कविता संग्रह, चरित्र इ.)
- स्पर्धेच्या दिवशी पुस्तक या विषयावरील कविता असलेले बॅनर लावण्यात यावे.
- पुस्तक परीक्षण व सादरीकरण एकूण १०० गुणांचे राहिल.
- पुस्तक परीक्षणाची शब्द मर्यादा ५०० ते १००० शब्दांची राहिल.

तालुकास्तरीय स्पर्धेचे निकष व जबाबदाऱ्या :

- तालुकास्तरीय स्पर्धेची संपूर्ण जबाबदारी गट शिक्षणाधिकारी यांची राहिल.
- तालुका स्तरावर विस्तार अधिकारी (शिक्षण) यांना समन्वयक म्हणून नेमण्यात यावे.
- परीक्षक हे परीक्षणाविषयी जाण असणारे व तालुक्याबाहेरील असतील.
- परीक्षणात कुठल्याही तंत्रज्ञानाचा उपयोग चालणार नाही. (AI, Net, Google Chrome इ.)
- वेळेचे बंधन पाळण्यात यावे.
- एकाच दिवसात वाचन, परीक्षण व सादरीकरण करावे लागेल.
- उपलब्ध पुस्तकांतून लॉटरी पद्धतीने पुस्तक देण्यात येईल.
- तालुकास्तरीय स्पर्धेमध्ये तीन बक्षिसे देण्यात येतील. त्यापैकी जिल्हास्तरीय स्पर्धेसाठी प्रत्येक तालुक्यातून प्रथम क्रमांकाचा एकच स्पर्धक निवडला जाईल.
- तीनही परीक्षकांच्या दिलेल्या गुणांच्या सरासरी गुणांमधून क्रमांक निवडण्यात येईल.
- तालुक्यात प्रत्यक्ष स्पर्धा घेऊनच स्पर्धक निवडण्यात यावा.
- स्पर्धेपूर्वी स्पर्धकांना स्पर्धेचे निकष, नियम व अटी समजावून देण्यात याव्यात.
- पुस्तक परीक्षणासाठीचे पुस्तक स्पर्धकांना परीक्षकांसमोर देण्यात यावे.
- पुस्तक परीक्षणासाठी नियोजित स्थळी स्पर्धकाने प्रत्यक्ष उपस्थित राहून परीक्षण करणे आवश्यक राहिल.
- पुस्तकांमध्ये विविधता असावी. (उदा. कथा, कादंबरी, कवितासंग्रह, चरित्र इ.)
- स्पर्धेच्या दिवशी पुस्तक याविषयावरील कविता असलेले बॅनर लावण्यात यावे.
- पुस्तक परीक्षण व सादरीकरण एकूण १०० गुणांचे राहिल.
- पुस्तक परीक्षणाची शब्द मर्यादा ५०० ते १००० शब्दांची राहिल.

जिल्हास्तरीय स्पर्धेचे निकष व जबाबदाऱ्या :

- जिल्हास्तरीय स्पर्धेची संपूर्ण जबाबदारी प्राचार्य, डायट/शिक्षणाधिकारी (प्राथ.) यांची राहिल.
- जिल्हा स्तरावर वरिष्ठ अधिव्याख्याता/अधिव्याख्याता/उपशिक्षणाधिकारी यांना समन्वयक म्हणून नेमण्यात यावे.

- परीक्षक हे परीक्षणाविषयी जाण असणारे असतील.
- परीक्षणात कुठल्याही तंत्रज्ञानाचा उपयोग चालणार नाही (AI, Net, Google Chrome इ.)
- वेळेचे बंधन पाळण्यात यावे.
- एकाच दिवसात वाचन, परीक्षण व सादरीकरण करावे लागेल.
- उपलब्ध पुस्तकांतून लॉटरी पद्धतीने पुस्तक देण्यात येईल.
- जिल्हास्तरीय स्पर्धेमध्ये तीन बक्षिसे देण्यात येतील, त्यापैकी राज्यस्तरीय स्पर्धेसाठी प्रत्येक जिल्ह्यातून प्रथम क्रमांकाचा एकच स्पर्धक निवडला जाईल.
- तीनही परीक्षकांच्या दिलेल्या गुणांच्या सरासरी गुणांमधून क्रमांक निवडण्यात येईल.
- जिल्ह्यात प्रत्यक्ष स्पर्धा घेऊनच स्पर्धक निवडण्यात यावा.
- स्पर्धेपूर्वी स्पर्धकांना स्पर्धेचे निकष, नियम व अटी समजावून देण्यात याव्यात.
- पुस्तक परीक्षणासाठीचे पुस्तक स्पर्धकांना परीक्षकांसमोर देण्यात यावे.
- पुस्तक परीक्षणासाठी नियोजित स्थळी स्पर्धकाने प्रत्यक्ष उपस्थित राहून परीक्षण करणे आवश्यक राहील.
- पुस्तकांमध्ये विविधता असावी. (उदा. कथा, कादंबरी, कवितासंग्रह, चरित्र इ.)
- स्पर्धेच्या दिवशी पुस्तक या विषयावरील कविता असलेले बॅनर लावण्यात यावे.
- पुस्तक परीक्षण व सादरीकरण एकूण १०० गुणांचे राहील.
- पुस्तक परीक्षणाची शब्द मर्यादा ५०० ते १००० शब्दांची राहील.

राज्यस्तरीय स्पर्धेचे निकष व जबाबदाऱ्या :

- राज्यस्तरीय स्पर्धेची संपूर्ण जबाबदारी प्राचार्य, डायट, बुलढाणा यांची राहील.
- राज्यस्तरीय स्पर्धेसाठी वरिष्ठ अधिव्याख्याता/अधिव्याख्याता यांना समन्वयक म्हणून नेमण्यात यावे.
- परीक्षक परीक्षणाविषयी जाण असणारे असतील.
- परीक्षणात कुठल्याही तंत्रज्ञानाचा उपयोग चालणार नाही (AI, Net, Google Chrome इ.)
- वेळेचे बंधन पाळण्यात यावे.
- राज्य स्तरावर पुस्तक वाचन, परीक्षण लेखन व सादरीकरण याचा कालावधी दोन दिवसांचा असेल (प्रथम दिवस- परोक्षण, द्वितीय दिवस सादरीकरण.)
- उपलब्ध पुस्तकांतून लॉटरी पद्धतीने पुस्तक देण्यात येईल.
- राज्यस्तरीय स्पर्धेमध्ये तीन बक्षिसे देण्यात येतील, त्यापैकी राज्यस्तरीय स्पर्धेसाठी प्रत्येक जिल्ह्यातून प्रथम क्रमांकाचा एकच स्पर्धक निवडला जाईल.

- तीनही परीक्षकांच्या दिलेल्या गुणांच्या सरासरी गुणांमधून क्रमांक निवडण्यात येईल.
- जिल्ह्यात प्रत्यक्ष स्पर्धा घेऊनच स्पर्धक निवडण्यात यावा.
- स्पर्धेपूर्वी स्पर्धकांना स्पर्धेचे निकष, नियम व अटी समजावून देण्यात याव्यात.
- पुस्तक परीक्षणासाठीचे पुस्तक स्पर्धकांना परीक्षकांसमोर देण्यात यावे.
- पुस्तक परीक्षणासाठी नियोजित स्थळी स्पर्धकाने प्रत्यक्ष उपस्थित राहून परीक्षण करणे आवश्यक राहिल.
- पुस्तकांमध्ये विविधता असावी. (उदा. कथा, कादंबरी, कवितासंग्रह, चरित्र इ.)
- पुस्तक परीक्षण व सादरीकरण एकूण १०० गुणांचे राहिल.
- पुस्तक परीक्षणाची शब्द मर्यादा ५०० ते १००० शब्दांची राहिल.

पुस्तक परीक्षण मूल्यांकनाचे निकष :

अ. क्र.	निकष	गुण
१)	विषय वस्तू : • विषय किती मनोरंजक आहे याचे केलेले विश्लेषण. (२) • विषय नवीन आहे का याविषयी केलेले विवेचन. (२) • माहिती किती अचूक आणि विश्वासार्ह आहे याविषयी केलेले विश्लेषण. (२) • माहिती किती स्पष्ट आणि सोप्या भाषेत दिली आहे, याविषयी केलेले परीक्षण. (२)	०८
२)	भाषाशैली : • परीक्षणाची भाषा साधी आणि सोपी आहे का ? (२) • परीक्षकांचा शब्दसंग्रह समृद्ध आहे का ? (२) • परीक्षकांची सुसंगत वाक्यरचना आहे का ? (२) • परीक्षकांनी लेखकांचे विचार योग्य शब्दात मांडलेले आहेत का ? (२)	०८
३)	पुस्तकाचे सार व उद्देश : • परीक्षणात पुस्तकाचा विषय योग्य प्रकारे मांडलेला आहे. (२) • लेखकाने मांडलेला मुख्य मुद्दा परीक्षणामध्ये आलेला आहे. (३) • परीक्षणात पुस्तकाचा उद्देश स्पष्टपणे करण्यात आलेला आहे. (३)	०८
४)	शोध संकल्पना व सुसंगती : • परीक्षकाने विषयाचा अभ्यासपूर्ण व समर्पक पद्धतीने आढावा घेतला आहे का ? (२) • विषयाशी संबंधित संकल्पना किंवा मांडणी स्पष्ट आहे का ? (३) • पुस्तकातील माहिती सुसंगत आणि अचूक आहे का ? (३)	०८

अ. क्र.	निकष	गुण
५)	भाषा आणि शैली : - पुस्तक परीक्षणाची भाषा प्रवाही, सुगम आणि आकर्षक आहे का? (४) - लिखाणाची शैली परिणामकारक आहे का? (४)	०८
६)	पुस्तकाचा प्रभाव आणि उपयुक्तता : - परीक्षणामध्ये पुस्तक वाचकावर काय परिणाम करते याचे योग्य प्रकारे विश्लेषण केले आहे का? (२) - शिक्षक किंवा अधिकाऱ्यांसाठी पुस्तक किती उपयुक्त आहे याबद्दलचे वर्णन आहे का? (३) - पुस्तकातून मिळणारे शैक्षणिक आणि व्यावसायिक फायदे परीक्षणामध्ये योग्य प्रकारे आले आहेत का? (३)	०८
७)	समीक्षकाचे मत : - परीक्षणकर्त्याने आपले मत स्पष्ट, वस्तुनिष्ठ आणि तथ्यावर आधारित दिले आहे का? (४) - सकारात्मक व नकारात्मक बाजूंचा सुस्पष्ट उल्लेख आहे का? (४)	०८
८)	नावीन्य आणि मौलिकता : - पुस्तकाने कोणते नवीन दृष्टिकोन दिले आहेत याबद्दल परीक्षणकर्त्याचे मत. (४) - लेखकाने दिलेले मौलिक योगदान याबद्दल परीक्षणकर्त्याचे मत. (४)	०८
९)	उत्कृष्ट संक्षेप : पुस्तकाचे परीक्षण प्रभावी, थोडक्यात आणि समग्र पद्धतीने पूर्ण झाले आहे का? (८)	०८
१०)	आधार व संदर्भ : - पुस्तकात दिलेले संदर्भ विश्वसनीय आणि उपयुक्त आहेत का? याविषयी परीक्षणकर्त्याचे मत. (४) - पुस्तकात दिलेली माहिती विद्यमान ज्ञानाशी कितपत जुळते याविषयी परीक्षणात आलेली माहिती. (४)	०८
	एकूण कमाल गुण	८०

